

2013-09-19 AR - Lokale Rekenkamers

Verslag vijfde bijeenkomst van AR/NVRR met lokale, provinciale en waterschapsrekenkamer(commissie)s op 19 september 2013.

Deze vijfde werkbijeenkomst, met Decentralisatie als thema, bestond uit vier elementen:

- Opening door de dagvoorzitter Gerrit Hagelstein (NVRR) en welkom door Arno Visser (AR)
- Speeddates (6 speeddates van 10 minuten)
- Workshops (3 workshops, een workshop naar keuze)
- Terugkoppeling en afsluiting door Gerrit Hagelstein (NVRR) en Diny van Est (AR)
- Lunch

Klik [hier](#) voor het hele programma.

1. Opening en welkom

a. Welkom door Arno Visser

Arno Visser, collegelid van de Algemene Rekenkamer, heette de aanwezigen welkom. Hij zei verheugd te zijn dat alle provinciale rekenkamers en vele lokale rekenkamers en rekenkamercommissies uit alle delen van het land aanwezig waren. Een speciaal woord was er voor de waterschapsrekenkamers die voor het eerst deelnamen. In zijn inleiding zei Arno Visser dat met de decentralisaties het huis van Thorbecke, net als op dit moment het gebouw van de Algemene Rekenkamer, in de steigers staat. Hij gaf aan dat hij zich zorgen maakte over het gebrek aan democratische controle na de decentralisaties. Bij decentrale bestedingsvrijheid hoort lokale verantwoording, aldus Visser. Rekenkamers dienen vervolgens een belangrijke rol te hebben in de lokale checks and balances. Daarom is het goed dat we vandaag bij elkaar zijn om hierover met elkaar van gedachten te wisselen en waar mogelijk concreet aan de slag te gaan.

b. Programma door Gerrit Hagelstein

Gerrit Hagelstein lichtte het programma van de dag toe.

Klik [hier](#) voor de presentatie.

2. Speeddates

a. Speeddate 1 Wet Houdbare Overheidsfinanciën

De Rekenkamer Utrecht heeft op 24 mei 2013 een rekenkamerbrief aan de gemeenteraad gestuurd over de wet Houdbare Overheidsfinanciën (wet HOF). Tijdens de speeddate gaven de heren De Boer en Roijackers een toelichting op de aanleiding, strekking en gevolgen van de rekenkamerbrief. Met de deelnemers aan de speeddates is van gedachten gewisseld over het belang van de wet HOF voor de gemeenteraad. De raad heeft betere informatie nodig over het (EMU-)begrotingssaldo en de schuldpositie, in meerjarig perspectief, om te kunnen sturen. Er zijn onder meer vragen gesteld over hoe de Rekenkamer Utrecht dit financieel-technisch lastige verhaal voor het voetlicht heeft gekregen van raadsleden en of de boodschap al is opgepakt door het college. De heren De Boer en Roijackers gaven aan dat de rekenkamer vooral het belang van de raad heeft benadrukt (budgetrecht: "blijf baas in eigen huis") en zij meldden dat de eerste tekenen van doorwerking zichtbaar zijn.

Meer informatie:

Floris Roijackers en Watze de Boer - Rekenkamer Utrecht (f.roijackers@utrecht.nl)

Klik [hier](#) voor de presentatie.

b. Speeddate 2 Open spending

De overheid kost geld, daar betalen we allemaal belasting voor. Toch kunnen we maar beperkt zien hoe de overheid ons belastinggeld uitgeeft en wat de resultaten daarvan zijn. Open Spending gaat over het openbaar maken van de uitgaven van de overheid tot op detailniveau, zonder kosten, zonder

juridische belemmeringen en in een formaat dat analyse en bewerking op de computer mogelijk maakt. Er zijn diverse landen (o.a. Engeland, Brazilië, V.S.) waar dat al gebeurt. In Nederland zijn nog geen uitgavencijfers op detailniveau beschikbaar. Wel heeft het stadsdeel Amsterdam Centrum haar jaarlijkse financiële rapportage aan het CBS openbaar gemaakt op openspending.nl. De rekenkamer is groot voorstander van open spending in Nederland en wil daarin een stimulerende rol vervullen.

Voor meer informatie: Pim Boers (AR) – p.boers@rekenkamer.nl

c. Speeddate 3 200 jaar AR/scholierenprijsvraag

In de scholierenprijsvraag gaat de Algemene Rekenkamer de kosten en opbrengsten vergelijken van scholieren in het vmbo, havo en vwo. De AR neemt daarbij ook de vervolgopleidingen mee, omdat die bepalend zijn voor wat scholieren de samenleving uiteindelijk gaan 'opbrengen'. In de speeddate bespraken Marlies Alberts en Jeanine Strijk hoe lokale rekenkamers een bijdrage aan dit onderzoek zouden kunnen leveren, met een zo gering mogelijke tijdsinvestering (voor hoe dat kan: zie hun oproep elders in deze nieuwsbrief). En ook vroegen ze welke andere mogelijkheden of tips onze collega's van lokale en provinciale rekenkamers voor het onderzoek hadden. Dat leverde veel bruikbare ideeën op – teveel om hier allemaal te noemen. Twee tips waar ze zeker wat mee gaan doen: lokale en regionale overheden steken niet alleen geld in primair en voortgezet onderwijs, maar ook in hoger onderwijs. Dat kan om veel geld gaan: de Haagse campus van de Universiteit Leiden is daar een goed voorbeeld van. Verder: betrek de regionale sociale diensten in het onderzoek. Zij hebben een goed beeld van de aansluiting tussen het onderwijs en de regionale arbeidsmarkt en van wat er misgaat als die niet goed is: dat leidt tot kosten voor de samenleving en voor de mensen die het betreft.

Voor meer informatie en contact:
Marlies Alberts (AR) – m.alberts@rekenkamer.nl of
Jeanine Strijk (AR) – j.strijk@rekenkamer.nl

d. Speeddate 4 Beeldgebruik

De speeddate over beeldgebruik startte met de mededeling dat gemeenteraadsleden dunne rapporten en meer beeld van de rekenkamers willen. Dit is een conclusie uit het afstudeeronderzoek van Lindsey Boog. Het onderzoek is nog niet klaar, maar zij heeft inmiddels een stapel visitekaartjes van mensen die geïnteresseerd zijn.

Cora Kreft (AR) vertelde haar persoonlijke ervaring met het werken aan beeld in je onderzoek. Het moeilijkste van het werken met beeld, zo is haar ervaring, is het vinden van het passende beeld voor het specifieke onderzoek.

Beeld is geen doel op zichzelf. Het gaat om het effectief overbrengen van je boodschap. Het is haar ervaring dat rekenkamers het moeilijk vinden om bij het naar buiten brengen van de uitkomst focus aan te brengen: "Het ligt in onze aard om alles wat we weten, op te schrijven". In het proces van onderzoek naar publicatie moet de onderzoeker een beetje meer journalist worden.

De scriptie zal tzt op de website van de NVRR worden geplaatst.

Meer informatie bij:

Cora Kreft (AR) – c.kreft@rekenkamer.nl

e. Speeddate 5 EURORAI

EURORAI is de Europese organisatie van regionale rekenkamers. Uit Nederland zijn de rekenkamers van Rotterdam en Amsterdam lid. Rolf Willemse van de Rekenkamer Rotterdam gaf een toelichting op de organisatie, de leden, thema's die tijdens congressen aan de orde komen en de ervaringen van de Rekenkamer Rotterdam met het lidmaatschap. Tijdens de speeddate is met andere lokale rekenkamers van gedachten gewisseld over de inhoudelijke toegevoegde waarde van het lidmaatschap, met name gelet op de grote diversiteit van de leden en de presentaties op congressen. Ook is gediscussieerd over ook de lasten, zoals de contributie en de congreskosten.

Voor meer informatie: Rolf Willemse (rekenkamer Rotterdam) – r.willemse@rekenkamer.rotterdam.nl

Klik [hier](#) voor de presentatie van de speeddate.

f. Speeddate 6 Webinars

In aanloop op ons 200-jarig bestaan wil de Algemene Rekenkamer voor de lokale rekenkamers twee webinars - online seminars - organiseren. We hebben twee onderwerpen geselecteerd voor de webinars: subsidiebeheer en beleid en contractmanagement bij DBFMO-projecten. Bij subsidiebeheer en beleid willen we ingaan op de onderzoeken die de Algemene Rekenkamer en lokale rekenkamers over dit onderwerp hebben gepubliceerd. Wat kunnen overheden verbeteren op dit gebied en welke mogelijkheden zijn er om subsidies te onderzoeken? Voor het DBFMO-webinar (waarbij DBFMO staat voor Design, Build, Finance, Maintain en Operate) kijken we naar het bijzondere karakter van dit geïntegreerde contract tussen overheid en markt voor infrastructuur en gebouwen. Wat is DBFMO, wat is een meerwaardetoets en wat zijn de kansen en risico's? Waar kun je als (lokale) rekenkamer onderzoek naar doen en hoe pak je dat aan?

Aanmelden voor de webinars – die we dit najaar willen organiseren - kan via webinar@rekenkamer.nl.

3. Workshops

a. Workshop A Participatiewet

Doel van deze bijeenkomst was te inventariseren of en hoe een onderzoek naar de Participatiewet zich leent voor samenwerking tussen lokale rekenkamers en de Algemene Rekenkamer. In twee parallelle sessies is daarover gediscussieerd. Er bestond veel enthousiasme over gezamenlijk onderzoek. Een kant en klaar model voor het onderzoek is nog niet voorhanden. Gezamenlijk zal daaraan vorm moeten worden gegeven. Over het hoe en wat bestaan veel ideeën. Zo kan al veel worden geleerd uit de re-integratieonderzoeken die lokale rekenkamers hebben verricht.

Op korte termijn moeten rekenkamers jaarplannen opstellen en overleggen. Het is daarom van belang dat er meer duidelijkheid komt over de onderlinge samenwerking. In november 2013 wordt een vervolgbijeenkomst voor belangstellenden georganiseerd. De inzet is om aan de hand van een conceptplan met de betrokkenen nader de stappen te bepalen die moeten worden gezet om het onderzoek uit te voeren.

Meer informatie via:

Koos Postma – k.postma@rekenkamer.nl
Hilde van Dijk – h.vandijk@rekenkamer.nl

Klik [hier](#) voor de presentatie.

b. Workshop B Open brief NVRR over transparantie en adequate controle

Het lokaal bestuur in Nederland is al tijden in de greep van de komende decentralisaties in het sociale domein. De drie D's worden ze in het jargon genoemd: de Participatiewet, de Wmo en de jeugdzorg. Deze operatie, zo is de verwachting, moet leiden tot een samenhangend beleid, zo dicht mogelijk bij de burger uitgevoerd. De NVRR-brief stelt dat er democratische controle mogelijk moet zijn bij een dergelijke overdracht van taken en geld. Michiel Herweijer, één van de schrijvers van de brief, lichtte de brief kort toe met een presentatie. Onder leiding van Gerrit Hagelstein gingen de deelnemers in op de brief en de daarin opgenomen suggesties voor oplossingen.

De analyse in de brief met betrekking tot het "controlelegat" werd door bijna alle aanwezigen gedeeld en datzelfde gold, hoewel in iets mindere mate, voor de voorgestelde oplossingen. Het is echter lastig om de goede oplossingen te implementeren omdat meerdere belanghebbenden daarbij een rol spelen. Het is ook daarom dat van de opstellers wordt gevraagd die brief in eigen taal en met eigen boodschap aan de diverse belanghebbenden te richten en in te richten.

De brief aan de (gemeente- en provinciale) raden zou bijvoorbeeld moeten laten zien wat de raad mist als controle ontbreekt en wat er echt nodig is (informatievoorziening) om de raad zo goed mogelijk te ondersteunen. De brief aan de minister van BZK zou vooral moeten inzoomen op de weeffouten van het systeem en de outillering (middelen, bevoegdheden, aanpassing WGR) van rekenkamers om het controlelegat op te lossen. Verder is er gesproken over wat rekenkamers zelf kunnen oppakken, over vormen van samenwerking, en hoe ze hun raad kunnen helpen. Ten slotte hebben de deelnemers ideeën aangedragen om de infographic over de controle op decentralisaties van Sjef Kuijsters te versterken.

In de workshop is kort gesproken over de veiligheidsregio's als voorbeeld van een samenwerkingsverband van gemeenten, waar sprake is van knelpunten in de democratische controle. De Algemene Rekenkamer doet op dit moment onderzoek naar de balans tussen ambitie en capaciteit van de veiligheidsregio's en het inzicht van de minister van VenJ hierin. Dit onderzoek is aanvullend op een drietal onderzoeken dat inmiddels is afgerond en sinds 23 september openbaar zijn:

- Staat van de Rampenbestrijding 2013 van de Inspectie VenJ;
- Evaluatie van de Wet veiligheidsregio's uitgevoerd door AEF in opdracht van het WODC;
- Advies Evaluatiecommissie Wet veiligheidsregio's en stelsel rampenbestrijding en crisisbeheersing.

In de drie bovenstaande onderzoeken wordt nadrukkelijk ingegaan op de voor- en nadelen van de gekozen vorm van verlengd lokaal bestuur.

Vervolgstep: De opstellers van de brief nemen de opmerkingen en suggesties mee uit de discussie en zullen gaan werken aan aangepaste en definitieve brieven en infographic. Deze zullen aan de orde komen op de Algemene Ledenvergadering van de NVRR van 22 november aanstaande.

Meer informatie via:

Ans Hoenderdos – hoenderdos@randstedelijke-rekenkamer.nl

Michiel Herweijer – m.herweijer@noordelijkerekenkamer.nl

Gerrit Hagelstein – gerrit.hagelstein@ede.nl

Klik [hier](#) voor de presentatie

c. Workshop C Programma Beter Benutten

Het Rijk en tien regio's gaan de komende jaren in totaal ruim € 1,1 miljard uitgeven om ervoor te zorgen dat de congestie op de wegen in de tien drukste regio's van Nederland in 2014 met 20% is verminderd. Inzet van Beter Benutten is dat bestaande netwerken efficiënter worden ingezet.

Aan beter benutten wordt op Rijksniveau en op regionaal niveau bijgedragen, ook de realisatie van de doelen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Vanwege het aanzienlijke financiële belang en de prioriteit van het beleid heeft de AR besloten om het programma Beter Benutten te verkennen. Dat wil zeggen: een quick scan van de uitgangspunten van het beleid en de eerste ontwikkelingen tot dusver.

Tijdens de workshop is deze quick scan van het programma met verschillende provinciale en lokale rekenkamers besproken. Vervolgens is met de aanwezigen van gedachten gewisseld over een mogelijke insteek van een gezamenlijk rekenkameronderzoek. De AR is van mening dat een onderzoek alleen toegevoegde waarde heeft als er wordt samengewerkt door meerdere rekenkamers.

Resultaat van de workshop: Een vervolgspraak en een onderzoeksrichting om over verder te praten in Q1 2014.

Meer informatie via:

Linda Meijer-Wassenaar – l.meijer-wassenaar@rekenkamer.nl of

Louise van Loon – l.vanloon@rekenkamer.nl

4. Afsluiting

Gerrit Hagelstein en Diny van Est sloten de bijeenkomst af door de workshopbegeleiders te vragen om de essentie van hun workshop in een 'tweet' te vatten en deze kort toe te lichten. Twitter zelf via #AR_NVRRsamen:

▪ Workshop A

Koos Postma & Geert-Jan Mol

“Veel passie voor verantwoording betreffende de participatiewet. Vervolgsessie in November.

#AR_NVRRsamen”

“Veel onbekend, geef overzicht als hartekreet. Geen gedetailleerde verantwoording. Gezamenlijk!
#AR_NVRRsamen”

- Workshop B
Gerrit Hagelstein
“De raad mist het zicht op de 3D-gelden als de controle niet goed is geregeld. #AR_NVRRsamen”

- Workshop C
Louise van Loon & Linda Meijer
“Hoe kunnen rekenkamers Beter Benutten beter benutten? Eerste gesprek gestart! #AR_NVRRsamen”